

ΤΟΥ **Γιώργου Καλαμπόκα**

Το ΟΧΙ ήταν μεγαλειώδες και ανοίγει ξανά διάπλατα το ρήγμα της πολιτικής κρίσης. Συγκεκριμένα, το βαθαίνει συγκλονιστικά και εν μέρει (αν μπορούμε να το πούμε) «εγκαλεί» τον ίδιο του τον εαυτό του, τον «λαό του ΟΧΙ», σε/ως υποκείμενο.

Εχέγγυο γι' αυτό είναι η ακραία ταξικότητά του. Είναι για πρώτη φορά μετά από δεκαετίες που μια κοινωνική συμμαχία των από κάτω εκφράζεται πολιτικά με τέτοιους όρους: εργάτες και εργάτριες σε όλη την επικράτεια, σε διαφορετικούς τομείς και κλάδους της παραγωγής· νεολαία, «εργαζόμενη» μαύρα και σε συνθήκες ακραίας ανασφάλειας, σπουδάζουσα - ασχέτως ηλικιών, πλήρως απασχολούμενη, που όμως πολύ πρόσφατα έχει μπει στην παραγωγή και είναι «ο τελευταίος τροχός της αμάξης»· αγροτικά στρώματα της υπαίθρου, σε τομή με τη συνήθη συντηρητική πολιτική τους συμπεριφορά και εκπροσώπησή τους, τα τελευταία χρόνια, κυρίως από τη ΝΔ· μεγάλο μέρος των συνταξιούχων, κυρίως οι λεγόμενοι χαμηλοσυνταξιούχοι, που δεν μπορούσαν να αντέξουν άλλες μειώσεις, και αυτοί σε τομή με όσα όλοι περίμεναν· μεσαίοι και κατώτεροι δημόσιοι υπάλληλοι (διοικητικό προσωπικό, δάσκαλοι, καθηγητές, γιατροί, υπάλληλοι ΟΤΑ κλπ), που έχουν υποστεί τεράστιες μειώσεις στους μισθούς τους όλα τα τελευταία χρόνια έχοντας ξεπεράσει κατά πολύ τις δυνατότητες αντοχής τους απέναντι στην ανάγκη της καθημερινής επιβίωσης· παραδοσιακά μικροαστικά στρώματα της πόλης, που είτε έχουν ήδη καταστραφεί, είτε καταστρέφονται κάθε μέρα, αλλά πάντως αδυνατούν για παράδειγμα να προκαταβάλουν ολόκληρο τον φόρο του επόμενου έτους· νέα μικροαστικά στρώματα, εργαζόμενοι και εργαζόμενες στη μελέτη και την επίβλεψη, ενδιάμεσα «στελέχη» παραγωγής, προσωπικό υπηρεσιών, που έκαναν το βήμα να μην υπολογίσει κυρίως τα βραχυπρόθεσμα συμφέροντά του, που είναι συνήθως προσδεδεμένα στην απρόσκοπτη λειτουργία των τραπεζών, της αγοράς, του εμπορίου και των υπηρεσιών, αλλά να σκεφτεί κατά μείζονα λόγο τα μακροπρόθεσμα ταξικά του συμφέροντα. Και φυσικά, οι άνεργοι· το συντριπτικό ποσοστό του ΟΧΙ προέρχεται από τους/τις ανέργους, από αυτούς που δεν έχουν τίποτα, γι' αυτό δεν έχουν τίποτα να χάσουν,

από όσους δηλαδή βρίσκονται περίπου ήδη εδώ και καιρό εκτός του «οικονομικά ενεργού πληθυσμού» όντας ταυτόχρονα στο κοινωνικό και πολιτικό περιθώριο.

Όμως, όσο βαθύ, ταξικά κοφτερό και ενδεικτικό εργατικής-λαϊκής ηγεμονίας στο σύνολο των προαναφερθέντων στρωμάτων κι αν είναι το ΟΧΙ, δεν είναι δεδομένο. Και αυτό δεν συμβαίνει κυρίως γιατί οι λόγοι που το παρήγαγαν θα εκλείψουν, κάθε άλλο· αν επικρατήσει αυτό που το ΟΧΙ επιχείρησε να σταματήσει, οι λόγοι για κάθε νέο ΟΧΙ θα ενταθούν δραματικά. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με την πολιτική, ιδεολογική και κυρίως την πρακτική, υλική, του δυνατότητα: γιατί η ηγεμονία του αντιπάλου δεν συγκροτείται σε κάποιο θολό, ανιεράρχητο, σε τελική ανάλυση, μεταφυσικό πεδίο «ιδεών» ή «απόψεων», απλώς δια κάποιας προπαγάνδας των ΜΜΕ. Συγκροτείται πριν απ' όλα μέσα στην παραγωγή, συγκροτείται πρωτίστως μέσα στο πλέγμα των καθημερινών οικονομικών σχέσεων και λειτουργιών που εγγυάται το κράτος, στην αναπαραγωγή του συνολικού οικονομικού μηχανισμού και των στοιχείων του, στην αναπαραγωγή των σχέσεων εξουσίας και εκμετάλλευσης σε όλη τους την έκταση· Συγκροτείται πριν απ' όλα δηλαδή στο πεδίο αναπαραγωγής των σχέσεων αυτών, πεδίο που διαμορφώνουν τα στοιχεία και οι μηχανισμοί που συνιστούν την καπιταλιστική κοινωνική δομή, με δεσπόζοντα ρόλο της αγοράς ως «χώρου» επικύρωσης αξιών και εργασιών.**[1]**

Και είναι γι' αυτούς τους λόγους που όσο αργούμε να πάρουμε τις πρωτοβουλίες που θα εγγυηθούν την αναπαραγωγή της ζωής και της καθημερινότητας των ανθρώπων, όσο αργούμε να εγγυηθούμε, όχι φυσικά τα μεγάλα εισοδήματα και καταθέσεις -είναι προφανές ότι μια στρατηγική που θα εκφράσει σήμερα τα πλειοψηφικά συμφέροντα της κοινωνικής συμμαχίας αυτού του ΟΧΙ θα στρέψει την κρίση ενάντια στα μεγάλα εισοδήματα και καταθέσεις γιατί θα οδηγήσει αναγκαστικά αφενός σε περεταίρω διατάραξη της κοινωνικής ισορροπίας που τα αναπαρήγαγε ως τώρα, και αφετέρου σε αναδιανομή κοινωνικού πλούτου σε βάρος τους: αυτοί θα χάσουν χρήματα-, αλλά τη δουλειά και τον μισθό, το ΟΧΙ θα διακυβεύεται· το ΟΧΙ μπορεί για όσους χάνουν τον μισθό ή τη δουλειά να γίνεται «ΝΑΙ με κάθε κόστος»: ΝΑΙ, γιατί «μπορεί εμένα να μου μειωθεί η σύνταξη αλλά το εγγόνι μου δεν πρέπει να χάσει έστω αυτή την κωλοδουλειά που έχει»· ΝΑΙ γιατί «μπορεί να μου μειωθεί ο μισθός αλλά ποιος θα με προσλάβει στα 55 μου»; ΝΑΙ γιατί «καλύτερα να έχω λιγότερους πελάτες και μικρότερο ακόμα τζίρο αλλά να σώσω το συνοικιακό μαγαζί, το γραφείο ή το “μπλοκάκι” μου· ίσως σε επόμενη φάση να μπορέσω να εξυπηρετήσω τα χρέη μου· έχει ο θεός, σήμερα τι κάνουμε».

Φυσικά, όταν αναφερόμαστε στην ανάγκη να εγγυηθούμε τη δουλειά και τον μισθό, δεν αναφερόμαστε σε κάποιο δημοσιονομικό τέχνασμα που θα επιτρέψει μεγαλύτερες αναλήψεις

(δεν υπάρχει άλλωστε κάποιο τέτοιο), ούτε προφανώς αγωνιούμε για κάποια «συμφωνία» ώστε να επιστρέψουμε το ταχύτερο στην προηγούμενη «ομαλότητα». Άλλωστε ακόμη κι αν κανείς ήταν διατεθειμένος να προσπεράσει το γεγονός ότι η προηγούμενη κατάσταση δεν συνιστούσε καμία ομαλότητα για τους περισσότερους, και πάλι, σήμερα μια απλή επιστροφή σε αυτήν δεν μπορεί να συμβεί, τουλάχιστον όχι πριν μυρίσει νέο αίμα και πριν παρέλθει πολύς καιρός. Η αγωνία μας είναι για την κατάσταση που βιώνουν σήμερα όσοι και όσες μέσα σε αυτές τις συνθήκες δουλεύουν· είναι για όσα ήδη αντιμετωπίζουν ή θα κληθούν άμεσα να αντιμετωπίσουν, είτε λόγω των «αντικειμενικών» προβλημάτων που υφίστανται επιχειρήσεις διαφόρων κλάδων που είναι ευαίσθητοι σε τέτοιες αναταράξεις, εποχικοί (τουρισμός, εστίαση, τρόφιμα κλπ) κ.λπ., είτε, πολύ περισσότερο, υπό το βάρος του γεγονότος ότι η εργοδοσία αναζητώντας τη διασφάλιση των συμφερόντων και της προοπτικής κερδοφορίας, ή έστω επιβίωσης, του κεφαλαίου που διοικεί, στρέφεται αμέσως στον εύκολο στόχο, στους εργαζομένους. Κι αν για τους υπαλλήλους του δημοσίου τομέα ή για τους μεγάλους χώρους του ιδιωτικού τομέα όπου υπάρχουν ακόμη κάποιες συλλογικές αντιστάσεις ή κάποιο έστω έδαφος για ανάπτυξή τους (έδαφος που κυρίως εδράζεται πάνω σε προηγούμενους συσχετισμούς, σε κατακτήσεις των συνδικάτων και στο αίσθημα αδικίας ή προσδοκίας των μελών τους, και του οποίου η ενεργοποίηση συνιστά άλλωστε μια εξόχως διακυβευόμενη και πολύ επίπονη δυνατότητα), για τους μισθωτούς του βαθιού ιδιωτικού τομέα το πράγμα είναι ακόμη πιο δύσκολο.

Γιατί σε αυτή την έρημο, την περίοδο αυτή δεν υπάρχουν καν προσχήματα· η εργοδοτική τρομοκρατία (συνήθως συνειδητή αλλά πολλές φορές απλώς το αποτέλεσμα της ιδεολογικής πρόσληψης ή των υποκειμενικών συμφερόντων των στελεχών) είναι καθημερινή και αδιάλειπτη, διαπερνά κάθε στιγμή της εργασιακής ημέρας: η ραγδαία πτώση του τζίρου κατά τη διάρκεια του «ελέγχου κεφαλαίων» και ενόψει πιθανού «Grexit» εξακοντίζεται απευθείας και γραμμικά όχι απλώς απέναντι σε όσους ψήφισαν ΟΧΙ ζητώντας κάποια υποτιθέμενα ρέστα γιατί δεν δέχτηκαν σιωπηρά να πληρώσουν για άλλη μια φορά τα βάρη ώστε το σύστημα να συνεχίσει την απρόσκοπτη αναπαραγωγή του, αλλά συνοδεύονται από την απειλή της απόλυσης, το φόβητρο της ατομικής σύμβασης και μείωσης μισθού, έως το -φευ!- πιο «ήπιο» μέτρο της άδειας άνευ αποδοχών που, για τους τυχερούς, μπορεί να έπεται της εξάντλησης της κανονικής τους άδειας. Και φυσικά, όλα αυτά, στο όνομα της εταιρείας που πρέπει να σωθεί, ώστε να διαφυλάξει το παξιμάδι του ενός, το ψωμί του άλλου και το παντεσπάνι του τρίτου· του τρίτου ο οποίος σε αυτή την a la carte ηθική της εργοδοσίας προσμετράται στους «μισθωτούς υπαλλήλους» και «πρέπει και αυτός να πάρει τον μισθό του» για την «ίσης αξίας» εργασία που έχει προσφέρει. Κι αν «κουρευτούν» οι μισθοί, θα κουρευτούν «δίκαια», θα κουρευτούν πχ για όλους στο ίδιο ποσοστό, άσχετα αν ο χαμηλόμισθος δεν θα μπορεί να ζήσει κατόπιν του κουρέματος, ενώ για τον διευθύνοντα

απλώς θα μειωθεί το ποσό που θα αποταμιεύει ή τα είδη πολυτελείας που θα καταναλώνει.

Εκεί, σ' αυτή την ζούγκλα, καθένας και καθεμία είναι περίπου μόνος/η του/της. Για πολλούς λόγους: κάποιος/α γιατί νιώθει ότι «δεν μπορεί» να εκθέσει αυτόν ή αυτήν που τον/την έφερε στη δουλειά (είναι άλλωστε η συνηθέστερη περίπτωση, κάποιος/α να έχει πιάσει μια κακοπληρωμένη δουλειά χρησιμοποιώντας γνωριμίες ή «μέσο»): άλλος/η γιατί πιστεύει ότι μόνος/η του/της, γλείφοντας και έρποντας, συμφωνώντας σε κάθε ηλιθιότητα που ο προϊστάμενός του λέει και πειθαρχώντας με θέρμη απέναντι σε κάθε έξαλλη απόφαση της εργοδοσίας, μπορεί να έχει την εύνοιά της και να κρατήσει τη θέση του/της: άλλος/η γιατί σκέφτεται ότι δεν πρέπει να μιλάει πολύ, ότι πρέπει να περνάει όσο γίνεται απαρατήρητος/τη, ώστε να του/της δοθεί η ευκαιρία να επιστρέψει σίτι έστω με μια «υποσχετική» μισθού, με την υπόσχεση δηλαδή ότι θα μπορέσει να συντηρήσει την οικογένειά του/της. Εκεί, σε αυτό τον συνήθως μικρό σχετικά χώρο, που η συγκρότηση της αλληλεγγύης και της εργατικής συλλογικότητας, για να υπάρξει, πρέπει όχι απλώς να προσπεράσει τα τυπικά άμεσα ταξικά, και διαφορετικά επαγγελματικά, τείχη,^[2] αλλά κυρίως τους δεσμούς προσωπική εξάρτησης, εκεί, καθένας/μία είναι περίπου μόνος του/της με τη συνείδηση και την αξιοπρέπειά του/της. Σε αυτό το τοπίο, που είναι περίπου κοινό για την πλειοψηφία των μικρομεσαίων ελληνικών επιχειρήσεων (βιομηχανικών και μη), την πλειοψηφία των χώρων δουλειάς στον βαθύ ιδιωτικό τομέα, το ΟΧΙ δεν μπορεί εύκολα να υπερασπιστεί τον εαυτό του: οι εργάτες, οι εργάτριες, οι υπάλληλοι και τα μεσοστρώματα που το έφεραν, μπορεί να υποχωρήσουν, απέναντι στους πραγματικούς εκβιασμούς που υφίστανται καθημερινά και στις πραγματικές συνέπειες που θα υποστούν από την ανημποριά (στο έδαφος της υπαρκτής κρίσης του εργατικού κινήματος) να σηκώσουν συλλογική^[3] (ώστε να είναι ουσιαστικά αποτελεσματική) ταξική αντιπαράθεση μέσα στους χώρους δουλειάς απέναντι στην ευκολία των κεφαλαίουχων να απαιτήσουν από αυτούς την πληρωμή του «μαρμάρου» από τις τρέχουσες απώλειες. Άλλωστε, σε αυτή την «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», που, τα στελέχη των εταιρειών και οι «επιφανείς» εργατολόγοι που προσλαμβάνουν για να τα μύθουν στα παραθυράκια της εργατικής νομοθεσίας, επικαλούνται ότι διανύουμε, δεν εμπίπτει, ούτε καν αυτή η στοιχειώδης εργατική νομοθεσία που έχει απομείνει.

Αυτή είναι μόνο μια μικρή σκιαγράφηση του κινδύνου που ενέχει μια θεώρηση του ΟΧΙ ως τελεσίδικου και δεδομένου, που ενέχει η ολιγωρία συγκρότησής του, «δόμησής» του, οργάνωσής του, οικοδόμησής του χώρου που θα το εκφράσει στο σύνολό του, του κινδύνου που ενέχει η ολιγωρία απέναντι στη «θέσμισή» του, απέναντι, σε τελική ανάλυση, στην υπεράσπισή του, στην υπεράσπισή της θέσης μέσα στη συμμαχία αυτή, του συνόλου των στρωμάτων που την (και το) συνιστούν. Με την έννοια αυτή, η προστασία αυτών των

εργατικών, υπαλληλικών και μεσαίων στρωμάτων των οποίων η ύπαρξη, την επαύριον του τεράστιου αυτού ρήγματος διακυβεύεται, είναι ή οφείλει να είναι προτεραιότητα. Το πώς παραμένει το μεγάλο ζητούμενο, αλλά το κρισιμότερο ίσως διακύβευμα που θα κρίνει αυτή τη μάχη στην προοπτική της. Γιατί, ας μην γελιόμαστε, αυτό το «έργο» δεν έχει τίτλους τέλους και αν έχει, σίγουρα αυτοί δεν θα πέσουν την Κυριακή το βράδυ, ανεξάρτητα από την εξέλιξη που θα έχουμε εκεί, καθώς και από την σημαντική καμπή που αυτή θα αποτελέσει. Το βάθος αυτής της ταξικής σύγκρουσης είναι τέτοιο που εγκυμονεί πολλά ρήγματα ακόμα και τη δυνατότητά τους πρέπει όχι απλώς να την προστατέψουμε, αλλά να την οργανώσουμε.

*

Αν η παρέμβαση του λαού, το ΟΧΙ, ήταν τεράστιο και βαθύ, την επόμενη μέρα ο «λαός του ΟΧΙ» δεν βρέθηκε (πως θα μπορούσε άλλωστε) εκτός του στρατηγικού πεδίου κράτους και των μηχανισμών του. Δεν σταμάτησε να υπόκειται στην υλική ηγεμονία των προηγούμενων οικονομικών και πολιτικών προτεραιοτήτων πάνω στους φορείς του, ανεξάρτητα από το κοινωνικό στρώμα από το οποίο αυτοί κάθε φορά προέρχονται. Καθένας και καθεμία από αυτούς (άρα συνακόλουθα και η Αριστερά και τα κόμματά της) είναι δομικά ενταγμένοι στο πλέγμα των πολιτικών, κρατικών, και οικονομικών σχέσεων· η ζωή τους είναι οργανωμένη υπό τις προτεραιότητες και προϋποθέσεις των σχέσεων αυτών και άρα η διακοπή της αναπαραγωγής όψεων αυτών των σχέσεων μπορεί την ίδια στιγμή που συνιστά περήφανη νίκη απέναντι στον ταξικό αντίπαλο, νίκη που φέρνει με απτό τρόπο εγγύτερα (και μόνο έτσι δύνανται να έρθουν εγγύτερα) τις ταξικές προτεραιότητες των από κάτω, την ίδια στιγμή να βαθαίνει την κρίση και των ίδιων των λαϊκών στρωμάτων, του «λαού του ΟΧΙ».

Με άλλα λόγια, με δεδομένη την αναπόφευκτη, δομική, ένταξη του στο πεδίο αναπαραγωγής του αντιπάλου, σε αυτό το ΟΧΙ, ο λαός λειτούργησε ως «κόκκος άμμου» στα γρανάζια της απρόσκοπτης αναπαραγωγής της κεφαλαιακής κερδοφορίας. Και αυτό είναι εκκωφαντικό και αναδεικνύει τις δυνατότητες όσο και τα διακυβεύματα· Δεν μπορεί όμως να κρατήσει αυτά τα γρανάζια ακίνητα για πολύ· Αν δεν μπει άμεσα μπροστά ένα άλλο πλέγμα αναπαραγωγής των στοιχειωδών οικονομικών και πολιτικών κοινωνικών σχέσεων, ο κόκκος μπορεί να θρυμματιστεί: η κρατικοποίηση των τραπεζών· η άμεση εισαγωγή νέου νομίσματος· η κήρυξη στάσης πληρωμών εξωτερικού χρέους και η μη αναγνώρισή του· η διαμόρφωση άμεσα (μέσω κρατικών πολιτικών) όρων ρευστότητας στην εσωτερική αγορά που θα διατηρήσουν την κυκλοφορία αγαθών και εμπορευμάτων στο αναγκαίο επίπεδο και θα διαφυλάξουν θέσεις εργασίας· η εθνικοποίηση στρατηγικών επιχειρήσεων ενέργειας, νερού, τηλεπικοινωνιών, ώστε το κράτος να εγγυηθεί την πρόσβαση των λαϊκών στρωμάτων σε αυτά· και κυρίως, ο κρατικός προστατευτισμός απέναντι στο πογκρόμ στους χώρους

δουλειάς με την επαναφορά, και την επίβλεψη εφαρμογής τουλάχιστον του προηγούμενου πλαισίου εργατικής νομοθεσίας, με άλλα λόγια, η κλιμάκωση της ταξικής σύγκρουσης, που θα αναδιατάξει το τοπίο, είναι αναγκαία εδώ και τώρα.

Πηγή: ektosgrammis.gr

[1] Και ακριβώς επειδή αυτή η ηγεμονία παράγεται πρωτογενώς μέσα και υπό την υλική πραγματικότητα των μαζών, επειδή ακριβώς η ιδεολογική της κυριαρχία έχει υλική υπόσταση, γι' αυτό και η κυρίαρχη ιδεολογία τείνει κάθε φορά να ηγεμονεύει στα αντίπαλα ταξικά συμφέροντα.

[2] Δεν είναι για παράδειγμα καθόλου εύκολο οι εργαζόμενοι των διαφορετικών τμημάτων στο πλαίσιο της ίδιας εταιρείας να νιώσουν μεταξύ τους αλληλεγγύη, καθώς η αυθόρμητη ιδεολογία καθενός και καθεμιάς τείνει να θεωρεί εντελώς ιδιαίτερη τη θέση του/της και ταυτόχρονα να υποτιμά την εργασία του διπλανού. Το συνηθέστερο παράδειγμα είναι η αίσθηση των εργατών παραγωγής ότι πχ οι υπάλληλοι λογιστηρίου ή του marketing δεν δουλεύουν, επειδή οι τελευταίοι κάνουν δουλειά γραφείου, και των τελευταίων ότι οι πρώτοι δεν έχουν σκοτούρες επειδή κάνουν χειρονακτική δουλειά.

[3] Η δημιουργία ακριβώς αυτής της εργατικής συλλογικότητας αντίστασης και αλληλεγγύης στον χώρο δουλειάς είναι που παραμένει το μεγαλύτερο ζητούμενο και την αναγκαία προϋπόθεση για το παρακάτω της ταξικής αναμέτρησης.